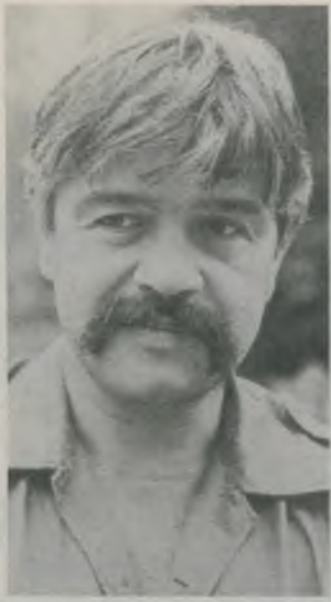

A megye egyik legnagyobb összefüggő erdejében vagyunk, ekkora lakatlan területet sehol nem talál egyetlen tömbben. Hatezer hektáros erdő, tizennyolc élő tanya és valódi ősreneteg. Rengeteg akác, s bár a tölgy részaránya csak harminc százalék, jelentősége sokkal nagyobb. Állatok? Őz, dóm, vaddisznó. S persze róka, nyest, de néha-néha farkas is akad.

Kis kolónia él itt, mindössze nyolc-tíz család, s valamennyien az erdőhöz kötődünk, ezek itt szolgálati lakások. A emlékoszlopot is látták? Akkor olvasták Varga Domokos sorait is: „E táj erdeiért, akik sokan tettek, régieket óvtak, újakat ültettek...” Azoknak a kollégáknak állítottunk emléket, akik itt éltek és itt dolgoztak az erdőért, akiknek a keze munkája is hozzájárult ahhoz, hogy most ilyen szép környezetben lehetünk. Van közöttük erdészetvezető, erdész, vadász – tizennyolc név összesen. Kinek az ötlete volt? Nem, nevet mondani nem tudok, hiszen ez a gúti erdőhöz kötődő szakemberek közös elgondolása. Titkos szavazással döntöttük el, ki kerülhet fel az oszlopra, s kétharmadot kellett elnyerni hozzá.

Most hányan dolgozunk itt? Kilenc kerületvezető erdész, három főerdész, négy kerületvezető vadász, egy főmérnök és én vagyok az erdészeti igazgató. Összesen negyvennyolc alkalmazottja van az erdészetnek, de az évi hatvan-ezer köbméter fa kitermelése ennél jóval több embernek ad munkát. Ha kidől egy fa, vagy kivágunk egyet, annak a helyére minimum egyet ültetünk. Véghasználati korban egy akác-erdőben ötszázötven-hatszáz fa van, s azt az ültetéskor négy-ezeröttszáz-ötezer csemetével indítjuk. Ezen a vidéken mesterségesek az erdők, tudatos erdészi tevékenységgel kell fenntartani. Ha a csemetéket nem preferálnánk a gyomokkal szemben, itt a gaz győzne, s olyan erdős sztyeppe alakulna ki, amilyen korábban. Sok évszázadon át volt. Száraz időkben az erdős pusztá visszaköveteli homokdombjait. Néhány méterre hajdúsági lösz van alattunk, ezekre rakódott a futóhomok.

Az ott? Amerikai vasma. Nagyon súlyos, tömött fája van, nehéz a fajsúlya. Az itt élő fehér akác is Amerikából származik, az ezerhétsházás évek végéről. Itt, a Nyírség déli részén kiválóan érzi magát. Mivel először lefagyott, kétszer virágzott, a fajfenntartás ösztöne vezérelte. Az a kicsi meg növekedik mamutfenyő. Kicsit tájidegen ugyan, de végső soron a luc is az, hiszen az Alföldön vagyunk. Nem meghonosítani akarjuk, hanem színesebbé

**Bartucz Péter
erdőről
mesél**

Sziget a civilizációban

tenni ezt a kis arborétum jellegű területet. Az öreg kocsányos tölgy életkorát kétszázötven-kétszáznyolcvan évesre becsüjük, ez egy átlagos tölgyfa életkorának jó két és félszerese. Az első mókust tíz éve láttuk erre, azóta elszaporodtak, pedig ellensége is akad a ragadozók között.

Világrekord trófea

Vadászni? Egyre kisebb a bürokrácia. Fegyvertartási engedéllyel kell rendelkezni, s ez állampolgári jogon jár annak, aki megfelel a feltételeknek. A megyei vadászati felügyelőnél kell vadászjegyet váltani. No persze, elejthető vadra is szükség van. Itt nem engedhető meg olyan szabadosság, amit sokan feltételeznek. Nem löheti meg azt a vadat, amelyikkel éppen találkozik, és korántsem annyit, amennyire rátalál. Így rövid idő alatt elfogyna a vad. Rendszeresen felmérjük az állományt, fajra és nemre való tekintettel. Télen legáttekinthetőbb az erdő, ilyenkor ivar szerint megbecsüljük a létszámot. A dambikát tíz-tizenegy éves korában szabad meglőni. Egy darabig évről évre nagyobb a trófea, aztán egyre kisebb. Mi úgy mondjuk, a kulminációs optimumot kell eltalálni. Úgy állapítjuk meg a kilóhető darabszámot, hogy ne sértsük a populáció érdekeit. Ha tudjuk az egy évben születő borjak számát, és sem növelni, sem csökkenteni nem akarjuk a darabszámot, az is nyilvánvaló, mennyi bikát lehet kilőni. Itt a Nyírerdő Rt. gyakorolja a vadászati jogot, s a gúti erdő üzemi vadászterületnek minősül. Olyan vadászatszervező irodákhoz fordulunk, melyek külföldről is

szerveznek érdeklődőket. Nem pejoratív értelemben gondolom, de érdekes, hogy néhány magyar vagyonsodó vadász néha sértve érzi magát, ha nem a külföldi árjegyzék szerint vadászhat. A pártos idők? Lerágott csont. Az akkori elit valóban komoly értékű trófeákat lőtt itt. Talán tudják, hogy az egyik régebbi gyulai világrekordot éppen Kádár lőtte. Egyébként ő sokkal kevesebbet vadászott, mint az alatta lévő hatalmi szinteken állók. Ez a kor szokása volt...

Meséljek a világrekord dómtrófeáról is? Jó, nem bánom. 1991-ben értük el, ma is érvényes. Egzakta táblázati adatok alapján mérik az agancsot. Ez itt kópia, az eredeti Vajdahunyadvárban, a Mezőgazdasági Múzeumban van. Persze, lefényképezhetik, csak azt kérem, én ne legyen rajta; farmerben a trófeával nem lenne stílusos. Dr. Roland Korz, német belgyógyász professzor ejtette el. Mit mérnek? Például a szemág hosszát. Az agancsnak ezt a kiszélesedő részét rózsának hívják, ennek a körmérete számít. Aztán a szemág és a középpág közötti legkisebb körátmérő. Azért a legkisebb, mert így nem lehet csalni. A legkisebb átmérőtől mérik a lapát hosszát az osztatlan lapát legalacsonyabb pontjáig. Aztán a lapát szélessége is fontos mindkét oldalon. Hozzá jön még a szín és a szárhossz. Szubjektív pontok is vannak, például a szín is ilyen, hiszen a pötét az előnyösebb fehér ágvégekkel. Szempont az alak szabályossága, s a torzult forma mínusz pontokat jelent, éppen úgy, mint a pudvás ágvégek. Ez a trófea 233,11 pontot kapott, tizenhárom ponttal előzte meg a korábbi világrekordot. Ez nagy dolog, sokszor csupán század-pontok döntik el a sorrendet.

A dóm már az ősember barlangrajzain is látható. Elő-Azsiában él még egy alfaj, az egyiptomi már kipusztult, de

a mezopotámiaiak még léteznek. Mivel Európában is kihalt, a rómaiak telepítették vissza a légió élelmezésére. Vadaskertben tartották, mert kis területen összezsúfolva is kibírta az állatokhoz méltatlan tartást. Komoly trófeabikát ilyen helyen mégsem lehet produkálni, még speciális tartással és élelmezéssel sem. A dóm jobban tudja, mikor mire van szüksége, tíz-húsz hektár nem elég neki.

A kastélyban is voltak? Hívjuk inkább hotelnek, vagy vadászháznak, nem igazán jó a kastély kifejezés. Jogilag egy részvénytársaságé, a Nyírségi Erdészeti Rt. csak főrésztvényese. Funkciója szerint vendéglátóegység; tárgyalások, hétvé-

gi programok, lakodalmak szoktak benne lenni. Étterem, apartman, bár, hall és két hektárnyi terület is tartozik hozzá. Hogy miért eladó? Program kellene. Így veszteséges, a mai üzleti világban pedig a nyereségtermelő képesség a legfontosabb. Ritkán fordul elő, hogy valaki egy hétvégére ellátogat ide, s az is keveset fogyaszt. A részvénytársasági üzemeltetés is elég szerencsétlen dolog, hiszen kényszerköltségek szintén felerősülnek.

Béke és természet

Mit szeretek legjobban a gúti erdőben? Talán a zavartalanlanságát. Régen turistaház is üzemelt itt, és a debreceniek fő kirándulóhelye volt. Aztán megszűnt a Zsuzsi vonat, és helyreállt az erdő békéje. A kirándulók zajos tömegei átpártoltak Fancsikára. Azt hiszem, ennek is köszönhető, hogy számomra olyan növényritkaság maradt itt, amely a kárpáti flórába tartozik.

Hogyne gondolnám komolyan! A turistaház környékén már péntek délután több tucat ember hevert jobbra-balra. Hatalmas majálishely volt. Fegyelmezett pedagógussal az iskolákból érkező gyerekek nem zavarják az erdőt, különösen, ha erdész segítségét is kéri. A városiak azonban az egész heti munka gőzét itt engedték le. Képzelték el szegény vadat! Ha jobbról egy lovaskocsi jön, balra diákok fociznak, szemből öt kerékpáros közeledik, a háta mögött meg traktor dübörög, hová meneküljön!? Ezért fogunk tíz erdei útból nyolcat lezárni, és sorompórendszerrel kialakítani.

Az erdőt minden természet-szerető és tisztelő embernek meg kell ismernie, mint ahogy meg kell nézni István király koronáját és palástját is annak, aki a történelem iránt érdeklődik. De mint ahogy a koronáról nem vihetik haza a

keresztet, és a palástról sem vághatnak le néhány rojtot emlékébe, innen sem kellene elhordani semmit, és az olajcserét sem itt kellene lebonyolítani az autósoknak. Sajnos, az intő szavakra nem mindig európai reagálásokat kapunk válaszul. Tudják, mit szokott mondani, akinek szólok, hogy ne itt, a magyar nőszírom között kaszáljon a lovának, hanem harminc méterrel arrébb? Azt, hogy ez itt magyar föld, ő meg magyar ember, tehát ott kaszál, ahol akar. Most itt, a gúti erdő területén harminc tonna vas és műanyag hever, alig győzzük kihordani a pétisózsákokat.

Ennek a hatalmas közös kincsnek az előnye és szépségeit korlátok között kell és lehet élvezni. De lehet! Minden természet-szerető emberrel szövetkezem annak érdekében, hogy az ilyen válságos időszakban, amikor minden mezsgyét megkérdőjelezznek, amikor teljesen bizonytalan a természet-, környezet- és állatvédelem jövője, ennek a területnek megmaradjon a békéje. Mindenkinek be kellene látnia: szükség van ilyen szigetekre a civilizáció közepén. Ez nem szalonnasütő hely és nem turistautóvonal. Menjen végig bárhol a kék jelzés mentén – egy kilométer széles a pusztítás sávja, mint ha dúló seregek vonultak volna arra, és nem a természet szerelmesei. Nyírlugos, Nyíracsad, Nyírmártonfalva, Nyíradony lakóit szeretném megnyerni. Én annak is örülök, ha a Nyíradonyt és Nyíracsadot összekötő utat nem javítják meg. Hogy miért? Maradjon az csak olyan gödörös, olyan kátyús, amilyen most, akkor legalább nem száz vadunkat, csak nyolcat-tízet gázolnak el a diszkóba száguldo fiatalok.

Tervezzük az önkormányzatokkal, hogy az erdő sarkaiban – közel a négy településhez – csinálunk egy kis parkerdőt. Ez nagyszerű helyszíne lesz a szalonnasütéseknek, focimeccseknek. A jó hangulatú, de zajos rendezvényeket nem feltétlenül az erdő legrejtettebb zugaiban kell lebonyolítani. Mivel az erdészlakások a közelben lesznek, arra is lehetősége nyílik majd a kirándulóknak, hogy segítséget kérjenek tőlünk, s kollégáim nagyon szívesen bemutatják mindazt, amit erre felé látni érdemes. Az iskolákat is megkerestük: építsék be tanrendjükhöz az erdei látogatást, tartsák meg nálunk a környezetvédelem órát, s mi szívesen adunk egy kis fertőzést természetszeretetről. Az apák és nagyapák korosztályát már nagyon nehéz megszélesíteni, de a gyerekeknél feltétlenül meg kell próbálnunk. Ha kicsi korban tanulják meg tisztelni és használni az erdőt, ha apró gyermekként csodálkoznak rá a természet szépségére, nagyon bízom benne, hogy felnötként sem itt fogják eldobni használt akkumulátorukat. S ha így lesz, már nem dolgoztunk hiába...

**Lejegyezte: Györfi Lajos
Fotók: Lázár Zsolt**

